

Марченко О. Г.

доктор педагогічних наук, доцент

Харківський національний університет внутрішніх справ

Попов Ф. І.

кандидат педагогічних наук, доцент

Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана

Кожедуба

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Домінуючою цільовою установкою освітнього процесу в ЗВО є формування суб'єкта професійної діяльності. Відома формула: “Індивідом народжуються, особистістю становляться, індивідуальність відстоюють”. З моменту народження людина є індивідом, у процесі виховання у дошкільних закладах освіти та навчання в загальноосвітніх школах формується особистість. Головним соціальним завданням наступного етапу життя є оволодіння певним фахом, тобто становлення суб'єкта професійної діяльності, у процесі якого людина вступає в політичні, організаційні, економічні, формальні та міжособистісні взаємини.

Соціально значущим є процес становлення суб'єктності майбутніх правоохоронців як суспільної групи, в межах якої формується нова генерація професіоналів у галузі права та правопорядку. Методологічними підходами до вирішення зазначеної проблеми нами визначені такі, як: суб'єкт-діяльнісний, компетентнісний, акмеологічний, аксіологічний, ресурсний.

Так, урахування в освітньому процесі ідей суб'єкт-діялісного підходу є передумовою формування індивідуального стилю фахівця в межах професійної діяльності. Розкриття сутності компетентнісного підходу спирається на визначення понять “компетенція” та “компетентність”. Компетенції схарактеризуємо як еталон досвіду дій, знань, умінь, навичок, творчості, емоційно-ціннісної діяльності, а компетентність – як рівень досягнення компетенцій.

Акмеологічний підхід забезпечує організацію умов для реалізації творчого потенціалу курсантів-поліціантів, студентів-юристів, розвитку їхніх природних задатків, здібностей і сутнісних сил. Аксіологічний підхід забезпечує закріплення у свідомості правоохоронців морально-етичних норм (в еволюційному аспекті: батьківщина – шкільне виховання – професійне становлення), подолання “ринкових” (корупційних) стандартів вирішення професійних проблем.

Ресурсний підхід дає можливість враховувати вимоги, які зумовлені

нормами функціонування зовнішнього середовища, а також внутрішні можливості підвищення ефективності у всіх сферах життєдіяльності особистості. Тож, з позицій зазначених методологічних підходів можемо зробити висновок про те, що важливим компонентом структури суб'єктності фахівця є компетентність, в якій фокусується життєвий досвід, реалізується ресурси особистості у процесі здобуття освіти, здійснення професійної діяльності та взаємодії із соціокультурним середовищем. Зауважимо, що професійна діяльність правоохоронців є державною службою особливого характеру з виконання покладених на них завдань у межах визначених повноважень, коло яких, за дефініцією, є компетенцією (від лат. *competentia* – належність за правом). Як відзначалося вище, рівень досягнення компетенцій визначає компетентність особистості, зокрема професійну.

Одним із головних факторів професійної компетентності співробітників правоохоронних органів є високий рівень професійної адаптації, який передбачає нормативність поведінки юристів у складних, екстремальних умовах професійної діяльності. До цих якостей особистості належать такі професійно важливі риси, як: високий рівень правової свідомості, обов'язковість, чесність, принциповість у боротьбі з порушеннями правового порядку, високий рівень фізичної підготовленості.

На особливу увагу теоретиків і практиків заслуговує комунікативний складник професійної компетентності співробітників правоохоронних органів, оскільки професійне спілкування є домінантою в діяльності юриста. Вичерпну, на наш погляд, характеристику комунікативної компетентності (КК) правоохоронця пропонує дослідниця В. Кочина. Так, вона слушно пропонує розглядати досліджуване професійно-особистісне утворення у двох аспектах. По-перше, КК є сукупністю теоретичних знань, практичних умінь і навичок, які забезпечують ефективне протікання комунікативного процесу, орієнтованість у різних ситуаціях професійного спілкування (правопорушниками, злочинцями, потерпілими, їхніми родичами, свідками, представниками ЗМІ) (професійний аспект). По-друге, КК інтегрує систему внутрішніх ресурсів особистості, необхідні побудови продуктивного комунікативного взаємодії з громадянами, заснована на законах, правових і моральних нормах (особистісний аспект).

Визначаючи перспективи подальших досліджень, з урахуванням вищенаведеного вважаємо за доцільне звернутися до системи підготовки майбутніх правоохоронців до професійного спілкування, яка ув'язує соціальне замовлення на зміст професійної підготовки висококваліфікованих фахівців у галузі правоохоронної діяльності, урахування її особливостей у процесі фахової підготовки та оцінювання її результатів.

Передбачаємо запровадити в освітній процес ЗВО із специфічними умовами навчання складників зазначеної системи, а саме:

ціле-методологічний блок (мета, завдання, суб'єктно-діяльнісний, компетентнісний, акмеологічний, аксіологічний, ресурсний методологічні підходи);

змістово-організаційний блок (КК і її компоненти: зміст як знання й уміння професійного спілкування, вербальні та невербальні методи комунікації, монологічні, діалогічні, полілогічні форми обміну інформацією, технології партнерства й співпраці, використання засобів ІКТ для мобільного спілкування);

діагностико-компетентнісний блок (критерії й показники, діагностувальні методи, анкети, тести та методики виявлення рівнів готовності майбутніх правоохоронців до професійного спілкування, результат як реалізація мети).

Враховуючи сучасні вимоги до підготовки офіцерів правоохоронних органів в період дії правового режиму воєнного стану вважаємо актуальним оновлення навчальних програм та навчально-методичного забезпечення з фізичної підготовки з урахуванням вимог до формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів.

Свистун В. І.

*доктор педагогічних наук, професор
Національний університет оборони України*

ТЕРМІНОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ ЩОДО ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ І СПОРТУ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Нинішні і перспективні завдання розвитку фізичної культури і спорту в ЗС України, а також зрослі вимоги до змісту фізичної підготовки військовослужбовців, форм її організації в умовах війни актуалізували перегляд і вдосконалення “Інструкції з фізичної підготовки в системі Міністерства оборони України”.

Важливою вимогою до якості нормативного документа є дотримання термінологічної чіткості, несуперечливості й логічної впорядкованості термінології. Наявність різноманітних термінологічних вад, ігнорування елементарних правил формальної логіки в процесі формулювання дефініцій призводить до нечіткості, неясності та неоднозначності в їх змістовному визначенні та застосуванні, спричиняє неузгодженість і невпорядкованість термінологічної бази.